

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Γριανταφυλλιά Γιάννου
Φιλολόγος

Μαρία Χριστάκου-Τόλια
Αρχαιολόγος

Μαρία Χριστοφοράκη
Επιστημονική Πληροφορική

Το "Πρόγραμμα Ηλεκτρονικής Τεκμηρίωσης του Αρχαίου Θεάτρου", που πραγματοποιείται υπό την αιγίδα του Ινστιτούτου Μεσογειακών Σπουδών του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας, έχει ως στόχο να συγκεντρώσει σε μια βάση δεδομένων κάθε δυνατή πληροφορία για το αρχαίο δράμα ως θεατρική πρακτική και πολιτιστική δραστηριότητα μέσα στα ευρύτερα γεωγραφικά όρια του ελληνοφώνου κόσμου. Η έρευνα ξεκινά από τις καταβολές του θεάτρου στην Αθήνα του 6ου αιώνα π.Χ. και φτάνει έως την ύστερη αρχαιότητα και το πρώιμο Βυζάντιο, όταν πια είχαν πάψει να γίνονται σκηνοί αγώνες και επίσημες παραστάσεις τραγωδίας (ιδίως μετά την επικράτηση του Χριστιανισμού), αλλά συνεχίζονταν οι δραστηριότητες των μίμων, των παντομίμων και άλλων μορφών "παραθεάτρου".

Οι μαρτυρίες που συλλέγονται (γραμματικές, επιγραφικές και αρχαιολογικές) αφορούν σε εκατοντάδες αρχαία θέατρα και θεατρικές πανηγύρεις και σε χιλιάδες καλλιτέχνες (θέατρο, μουσικής, χορού, λαϊκών θεαμάτων) και δραματικά μνημεία που εικονίζουν θεατρικές σκηνές, ηθοποιούς ή προσώπια. Αυτά τα στοιχεία (κείμενα και εικόνες) καταχωρίζονται στο πληροφοριακό σύστημα "ΚΛΕΙΩ", που έχει αναπτυχθεί από το Ινστιτούτο Πληροφορικής του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας ειδικά για την καταγραφή πολιτισμικών δεδομένων και επιτρέπει τόσο τη συστηματική αρχειοθέτηση μεγάλου όγκου πληροφοριών με πολλαπλές διασυνδέσεις όσο και την έρευνα του ταξινομημένου αυτού υλικού μέσα από πολλές προσεγγίσεις και με τη βοήθεια πολυκριτηριακών ερωτήσεων.

Το "Πρόγραμμα Ηλεκτρονικής Τεκμηρίωσης του Αρχαίου Θεάτρου" εκπονείται στη Θεσσαλονίκη υπό την επιστημονική εποπτεία του καθηγητή κλασικής φιλολογίας Γ.Μ. Σηφάκη. Την ομάδα εργασίας αποτελούν οι: Ι.Ε. Στεφανής, καθ. κλασικής φιλολογίας, Σμελέτη Πιναγιότλου, αν. καθ. αρχαιολογίας, και οι συγγραφείς αυτού του άρθρου. Ένα άλλο πρόγραμμα του Ινστιτούτου Μεσογειακών Σπουδών (που διευθύνει ο καθηγητής θεατρολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης Θ. Χατζηπαναζής) συγκεντρώνει όλες τις πληροφορίες για παραστάσεις αρχαίων δραμάτων στη νεότερη Ελλάδα.

Το σύστημα "ΚΛΕΙΩ"

Το σύστημα "ΚΛΕΙΩ" αποσκοπεί στην καταγραφή και διαχείριση πληροφοριών γύρω από σύνολα πολιτισμικών αγαθών - στη συγκεκριμέ-

νη περίπτωση, γύρω από τον κόσμο των θεαμάτων και ακροαμάτων στην αρχαία Ελλάδα. Οι πληροφορίες είναι οργανωμένες σε μια βάση δεδομένων, σύμφωνα με ένα ειδικά σχεδιασμένο μοντέλο, που περιλαμβάνει: (α) γενικές έννοιες για την τεκμηρίωση αντικειμένων, ποσοτήτων, τόπων, χρόνων, γεγονότων, προσώπων και πνευματικής δημιουργίας, (β) εξειδικευμένες έννοιες που επιτρέπουν την τεκμηρίωση του εν λόγω γνωστικού αντικείμενου (Θέατρα, Δραματικά Μνημεία, Διονυσιακοί Τεχνίτες, Εορτές και Αγώνες), καθώς και αναφορές στις αρχαίεςηγές και στη νεότερη βιβλιογραφία.

Το σύστημα "ΚΛΕΙΩ" λειτουργεί σε περιβάλλον Unix, Windows 95/98 και Windows NT. Η επαφή χρήσης του περιλαμβάνει δύο τμήματα: το υποσύστημα εισαγωγής και το υποσύστημα άντλησης και διερεύνησης πληροφοριών.

Το πρώτο έχει τη μορφή ειδικού δελτίου, που δίνει τη δυνατότητα στον χρήστη τόσο να προσθέσει καινούργια δεδομένα όσο και να επεκτείνει το μοντέλο του συστήματος, δηλαδή να δημιουργήσει καινούργιες έννοιες, για να ορίσει πεδία γνώσεων που δεν υπήρχαν στον αρχικό σχεδιασμό. Με αυτόν τον τρόπο ο χρήστης μπορεί να καλύπτει τις ανάγκες της τεκμηρίωσης τη στιγμή που προκύπτουν, επεκτείνοντας ή και αλλάζοντας το βασικό σχήμα του συστήματος.

Το δεύτερο υποσύστημα παρουσιάζει όψεις της βάσης σε μορφή γραφικής ανάλυσης ή/και κειμένου. Αυτό γίνεται με τη βοήθεια προκαθορισμένων ερωτήσεων που διακρίνονται σε: (α) *δενδρικές αναζητήσεις*, οι οποίες δίνουν αποτελέσματα σε γραφική μορφή, (β) *γραμματικές ερωτήσεις*, οι οποίες παράγουν καταλόγους, και (γ) *πολυκριτηριακές ερωτήσεις*, οι οποίες συνδυ-

1α. Θέατρο Μάρωνειας: Γραφική παράσταση εξέλιξης και κύριων χαρακτηριστικών των φάσεων.

1β. Θέατρο Μάρωνειας: Γραφική παράσταση των κύριων χαρακτηριστικών της ελληνιστικής φάσης.

2. Πήλινο ειδώλιο υποκρίτη από την Ολυμπία. Αρχαιολογικό Μουσείο Πολυκρού, αρ. ευρ. iv.38.364. Γραφική παράσταση των άμεσων αναφορών, που συνοδεύεται από κείμενο και φωτογραφία του αντικείμενου.

3. Επιθήμιος Βασιμής Αρέκωντος, Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, αρ. ευρ. 9815. Γραφική παράσταση των άμεσων αναφορών, που συνοδεύεται από φωτογραφία του μνημείου.

ζουν περισσότερο τα ενός κριτήρια και δίνουν αποτελέσματα επίσης σε μορφή καταλόγων.

Οι ερωτήσεις αυτές κατασκευάστηκαν ταυτόχρονα με την ανάπτυξη του συστήματος και την εξειδίκευσή του για το αρχαίο θέατρο. Καθώς εξελίσσεται το σύστημα και εμπλουτίζεται με νέο υλικό που προκύπτει από την έρευνα, προστίθενται νέες ερωτήσεις ή αλλάζουν οι υπάρχουσες, έτσι ώστε να καλύπτουν όλες τις προβλεψίμες απαιτήσεις των μελλοντικών χρηστών. Επιπλέον, το σύστημα δίνει τη δυνατότητα στον χρήστη να μετακινείται από ένα λήμμα σε άλλα με τεχνική υπερκειμενίου (hyperlink). Τέλος, σε κάθε λήμμα μπορεί να συνδεθεί απεριόριστος αριθμός πολυμέσων (εικόνες, κείμενα, βιντεοταινίες), για να επιτυγχάνεται ενταγμένη και πληρέστερη τεκμηρίωση.

Πρώτη φάση του προγράμματος: Μακεδονία - Θράκη

Η πρώτη φάση του προγράμματος, που έχει ήδη ολοκληρωθεί, αφορά στις αρχαίες περιοχές της Μακεδονίας και της Θράκης, και έχει συμπεριλάβει θέατρα και ωδεία (μερικά γνωστά μόνο από φιλολογικές πηγές, μερικά ανασκαμμένα, αλλά αδημοσίευτα), δραματικά μνημεία

που φυλάσσονται σε τοπικά μουσεία και ξένες συλλογές, θεατρικές πανηγύρεις, θεσμοθετημένες ή μη, και καλλιτέχνες που είτε έπαιζαν στη Μακεδονία και τη Θράκη είτε κατόντων από αυτές τις περιοχές. Τα στοιχεία αυτά τεκμηριώνουν μια αξιόλογη πολιτιστική δραστηριότητα, που έρχεται να προστεθεί στον υποκείμενο ιστορικό και αρχαιολογικό ιστό των γνώσεών μας για τις εν λόγω περιοχές. Στην επόμενη φάση του προγράμματος η έρευνα θα επεκταθεί προς τη νοτιότερη Ελλάδα.

A. Θεατρικά Οικοδομήματα και Κινητά Δραματικά Μνημεία

Τα αρχαιολογικά δεδομένα που σχετίζονται με το αρχαίο δράμα διακρίνονται σε δύο μεγάλες θεματικές ενότητες: (1) τα θεατρικά οικοδομήματα (θέατρα και ωδεία) και (2) τα κινητά δραματικά μνημεία. Μικρότερη θεματική ενότητα αποτελούν τα χορηγικά μνημεία, η παρουσία τους όμως στη Μακεδονία/Θράκη περιορίζεται σε δύο ναοσκήμια οικοδομημένα στο Διονύσιον της Θάσσης.

Στον ευρύτερο χώρο της αρχαίας Μακεδονίας/Θράκης εντοπίστηκαν και καταχωρήθηκαν στο σύστημα είκοσι **Θεατρικά Οικοδομή-**

μπα, στα οποία περιλαμβάνονται δεκαεξί ανοικτά θέατρα, τρία ωδεία, καθώς και ένα θεατρικό οικοδομήμα στη Βέροια, η ταύτιση του οποίου είναι προβληματική, εξαιτίας της μικρής έκτασης της ανασκαφικής έρευνας. Η γενική εποπτεία του καταχωρισμένου υλικού είναι δυνατή με τη βοήθεια των σχετικών με τα θεατρικά οικοδομήματα Γραμμικών Ερωτήσεων. Οι Γραμμικές Ερωτήσεις δίνουν τη δυνατότητα στον χρήστη να δει σε μορφή κειμένου το σύνολο των καταχωρισμένων μνημείων (μαζί με πληροφορίες για την αρχαία θέση τους καθώς και για την ένταξή τους στη σύγχρονη γεωγραφική διαίρεση) και να δει επίσης τα θεατρικά οικοδομήματα ανά τόπο, ή να απομονώσει και να αναζητήσει πληροφορίες για συγκεκριμένα μέρη των μνημείων, π.χ. ποια θεατρικά οικοδομήματα διαθέτουν προοδείο ή πλακοστρωμένη ορχήστρα.

Στο σύστημα περιγράφονται αναλυτικά τα βασικά μέρη κάθε θεατρικού οικοδομήματος (κούλα, ορχήστρα, σκηνή, πάροδοι), και για καθένα από αυτά δίνονται τα επίμερους τμήματα μαζί με στοιχεία για το ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, όπως υλικό, διαστάσεις κ.ά. Έχουν επίσης καταχωριστεί οι σχετικές με κάθε οικοδομήμα αναφορές των πηγών καθώς και η βιβλιογραφία.

Με τις **Δενδρικές Αναζητήσεις**, τα στοιχεία που σχετίζονται με κάθε θεατρικό οικοδομήμα παριστάνονται γραφικά με τη βοήθεια διαφόρων τύπων "γράφων". Ανάλογα με το είδος της πληροφορίας που κάθε φορά αναζητείται, επιλέγεται και ο κατάλληλος γράφος: για παράδειγμα, μπορούμε να δούμε την εξέλιξη και τα κύρια χαρακτηριστικά των φάσεων του θεάτρου της Μαρώνειας με τη βοήθεια του αντίστοιχου γράφου (βλ. πιν. 1α-β). Άλλοι γράφοι αναλύουν τα μέρη του θεατρικού οικοδομήματος (γράφος ανάλυσης μερών), παρουσιάζουν την ιστορία της ανασκαφικής έρευνας ή παρέχουν τοπογραφικές πληροφορίες (γράφος ιστορίας της οντότητας), κ.λπ. Γενική εποπτεία για το είδος και την ποικιλία των καταχωρισμένων στοιχείων μπορεί να αποκτηθεί με τους γράφους των "άμεσων αναφορών" και των "κύριων χαρακτηριστικών", καθώς και με τις λειτουργικά συνδεδεμένες κάρτες.

Μέχρι στιγμής έχουν εντοπιστεί και καταχωριστεί 233 **Κινητά Δραματικά Μνημεία**. Σε αυτά περιλαμβάνονται ολόγλυφα και ανάγλυφα έργα πλαστικής, αγγεία και σκεύη σε πήλο και μέταλλο, έργα κοροπλαστικής (ειδώλια, μήτρες ειδωλίων), έργα μικροτεχνίας (κοσμήματα, σφαιριδωλίθοι, κ.λπ.) και ενσφραγιστές λαβές αμφορέων με παράσταση σχετική με το θέατρο. Σχεδόν στο σύνολό τους προέρχονται από την ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας και της Θράκης, συγκεκριμένα από τη Βέροια, τη Βεργίνα, την Πέλλα, τη Θεσσαλονίκη, την Όλυμπο, τη Μηκυβερνα (επίνιο Ολύμβου), την Ακάνθο, την Αμφίπολη, τους Φιλιππούς, τη Θάσο, τη Στρώμη και τον Δορίσκο. Επίσης, έχουν καταχωριστεί αντικείμενα μακεδονικών εργαστηρίων που βρέθηκαν σε περιοχές έξω από τα όρια της Μακεδονίας/Θράκης, όπως στην Αττική, το Πέργαμο, το Γόρδιον, την Κύπρο και την Αλεξάνδρεια.

Για κάθε ένα από τα αντικείμενα δηλώνεται η κατηγορία στην οποία ανήκει, ο τόπος εύρεσης, το εργαστήριο, το μουσείο ή η συλλογή όπου βρίσκεται, ο αριθμός ευρετηρίου του μου-

σειού, οι διαστάσεις και το υλικό του, η παραστανόμενη μορφή ή το θέμα που εικονίζεται, οι τυχόν αναφορές στις αρχαίες πηγές, η σχετική βιβλιογραφία και, τέλος, ο αριθμός του αρνητικού, εφόσον το αντικείμενο έχει φωτογραφηθεί.

Η ποικιλία και ο αριθμός των καταχωρισμένων κινητών δραματικών μνημείων επιτρέπουν αναζητήσεις με τη βοήθεια προκαθορισμένων παραμέτρων, όπως αυτές έχουν οριστεί μέσω των γραμμικών ερωτήσεων. Π.χ., με την εκτέλεση της γραμμικής ερώτησης "κίνητα μνημεία με βάση τον τόπο προέλευσης" μπορεί να διαπιστωθεί ότι στην πόλη της Θεσσαλονίκης έχουν βρεθεί 18 κίνητα δραματικά μνημεία, ενώ με την εκτέλεση της ερώτησης "κίνητα μνημεία με βάση τον τόπο εργαστηρίου" διαπιστώνεται ότι τα αττικά εργαστήρια αντιπροσωπεύονται με 32 παραδείγματα στην περιοχή της Μακεδονίας/Θράκης. Όλες οι σχετικές με τα κίνητα δραματικά μνημεία πληροφορίες παριστάνονται επίσης γραφικά με τρόπο ανάλογο με εκείνον που περιγράφηκε παραπάνω για τα θεατρικά οικοδομήματα. Πλήρη εποπτεία των καταχωρισμένων πληροφοριών μπορεί κανείς να αποκτήσει με κάρτες που συνδέονται λειτουργικά με το σύστημα, όπως επίσης και με τα κείμενα και το φωτογραφικό υλικό που συνοδεύουν τα αντικείμενα (βλ. πιν. 2).

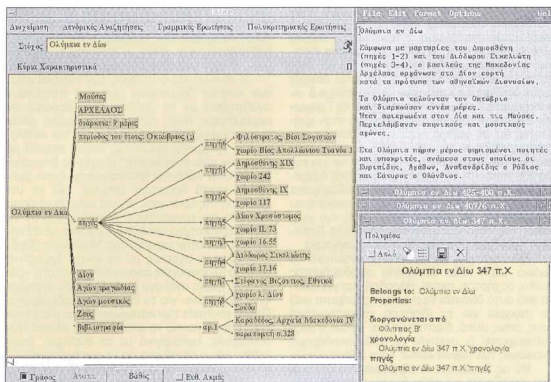
Παράλληλα έχουν καταχωριστεί στη βάση οι τύποι των **Θεατρικών Προσωπείων** που φέρουν οι παριστανόμενες μορφές. Για τα προσώπια της Τραγωδίας και της Αρχαίας/Μέσης Κωμωδίας ακολουθήθηκε η τυπολογία κατάταξης του T.B.L. Webster στη σειρά *Monuments Illustrating Tragedy and Satyr Play* (Λονδίνο, 1967) και *Monuments Illustrating Old and Middle Comedy* (1978), ενώ η κατάταξη των προσωπείων της Νέας Κωμωδίας βασίζεται σ' εκείνη που παραδίδει ο Πολυδεύκης στο Ονομαστικόν και στην επεξεργασία της κατάταξης αυτής από τους J.R. Green & A. Seeberg (*Monuments Illustrating New Comedy*, 31995). Η καταχώριση αυτή επιτρέπει στον χρήστη να αναζητήσει τα αντικείμενα με βάση το δραματικό είδος. Π.χ., με την εκτέλεση της ερώτησης "κίνητα μνημεία με βάση το συσχετιζόμενο δραματικό είδος" διαπιστώνεται ότι τα αντικείμενα που παριστάνουν τύπους της Νέας Κωμωδίας είναι 127· ο μεγάλος αριθμός των προσωπείων αυτόν υποδηλώνει τη δημοτικότητα του είδους στην αρχαιότητα.

Η αναζήτηση δεδομένων που απαιτεί συνδυασμό πολλαπλών πληροφοριών γίνεται με τη βοήθεια των πολυκριτηριακών ερωτήσεων. Για παράδειγμα, μπορούμε να αναζητήσουμε τα ειδώλια υποκριτών των Αρχαίας Κωμωδίας που κατασκευάστηκαν στο αττικό εργαστήριο, παριστάνουν δούλο και χρονολογούνται στον 4ο αιώνα π.Χ. Το σύστημα εντόπισε εννέα κίνητα δραματικά μνημεία που ανταποκρίνονται στα κριτήρια αυτά.

B. Διονυσιακοί Τεχνίτες και Θεάματα-Ακρόαματα

Στη βάση έχουν καταχωριστεί όλοι οι **Τεχνίτες του Διονύσου**, που είτε κατάγονται από τη Μακεδονία και τη Θράκη είτε συμμετέχουν σε παραστάσεις σε μακεδονικές και θρακικές πό-

4. Ολόγραμμα εν Δίω: Γραφική παράσταση των κυρίων χαρακτηριστικών, που συνδέονται από το κείμενο και την κάρτα πληροφοριών.

λεις. Συνολικά έχουν συγκεντρωθεί 93 άνθρωποι του θεάτρου, όλων των ειδικοτήτων: ραψωδοί, ποιητές (επικοί, τραγικοί, κωμικοί, θιбуράβου), διδάσκαλοι δραμάτων, υποκριτές (τραγωδών, κωμωδών, τραγικών και κωμικών συνωνυμωτών), χορευτές, καθώς και άλλοι σκηνοί (χοροδιδάσκαλοι, υποδιδάσκαλοι, σκευοποιοί, μπιτσιμισσάι), μουσικοί (αυλητές, κιθαριστές), ωδοί (αυλωδοί, κιθαρωδοί, παρωδοί), κήρυκες, σαλπικτές, και τεχνίτες του "παρθεάτρου" (μίμοι, παντόμιμοι, οργανιστές, ψάλτες, φωνασοί, γελυτοποιοί, θαυματοποιοί-πλάνα, ρωμαιοί, νευροσπάστα, ακροβάτες).

Για κάθε Τεχνίτη καταγράφονται όλες οι γνωστές μαρτυρίες για τη ζωή και την καλλιτεχνική δράση του με τρεις τρόπους: κωδικοποιημένες σε "γραφικές παραστάσεις", με επεξηγήσεις σε πολλαπλές "κάρτες πληροφοριών", και αναλυτικά σε συνεχές κείμενο. Κάθε πληροφορία που αναφέρεται στις γραφικές παραστάσεις και στις κάρτες αναπτύσσεται περαιτέρω σε άλλες γραφικές παραστάσεις, κάρτες και κείμενα που μπορούμε να ανοίξουμε επλεκτικά, ανάλογα με τον στόχο της αναζήτησής μας. Είναι πάντοτε δυνατή η επιστροφή σε κείμενα,

κάρτες ή γραφικές αναλύσεις που έχουν ήδη εξεταστεί, είτε μέσω της ένδειξης **Προηγούμενα Βήματα** είτε με τεχνική υπερκείμενο.

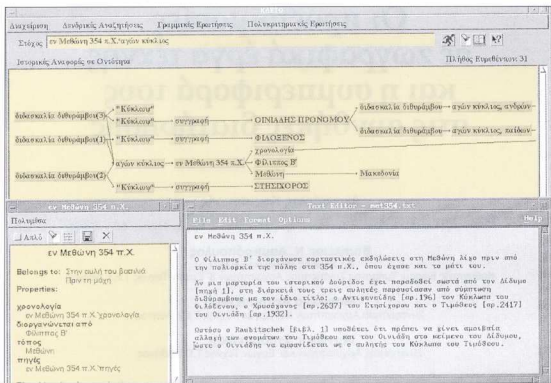
Μέσω κάθε Τεχνίτη έχουμε πρόσβαση στις αρχαίες **Πηγές**, από όπου αντλούμε πληροφορίες για τη ζωή και τη δράση του, είτε πρόκειται για γραμματειακά έργα, είτε για επιγραφές, αγωνιστικές και επιτύμβιες, είτε για άλλα μνημεία (βλ. πίν. 3). Στη βάση παρτιθενται όλες οι πηγές (σε κείμενα και εικόνες), καταγράφονται οι σχετικές βιβλιογραφικές αναφορές και σχολιάζονται οι ερμηνείες των μελετητών, όταν διαφοροποιούνται. Η σύνδεση Τεχνητών και Πηγών-Βιβλιογραφίας, Τεχνητών και Δραματικών Μνημείων ή Τεχνητών και Εορταστικών Εκδηλώσεων είναι άμεση και λειτουργεί αμφίδρομα—το ίδιο βεβαίως ισχύει για όλα τα αντικείμενα της βάσης.

Στη βάση καταγράφονται όλες οι **Θεομοθημένες Εορτές** που, κατά το πρότυπο των αθηναϊκών Διονυσίων, τελούνται σε πόλεις της Μακεδονίας/Θράκης (σύνολο: 15) — αλλά και 180 Εορτές που διοργανώνονται στον υπόλοιπο ελληνοφώνο κόσμο, στις οποίες συμμετέχουν τεχνίτες που είτε κατάγονται από τη

Μακεδονία/Θράκη είτε δίνουν παραστάσεις σε μακεδονικές και θρακικές πόλεις. Επίσης, συμπεριλαμβάνονται οι κάθε είδους **Περιστασιακές Εορτές**, που συνήθως οργανώνονται στη βασιλική αυλή με την ευκαιρία μιας πολεμικής νίκης, του εορτασμού ενός γάμου, κ.ο.κ. (σύνολο: 18).

Για την εκάστοτε Εορτή αναφέρονται όλες οι σωζόμενες ιστορικές και επιγραφικές μαρτυρίες σε γραφικές παραστάσεις, κάρτες και κείμενα: ο τόπος και ο χρόνος (περίοδος του έτους και διάρκεια) διεξαγωγής· ο ιδρυτής και η διοργάνωση· το θεός ή το πρόσωπο στο οποίο είναι αφιερωμένη· οι κάθε είδους εκδηλώσεις και δραστηριότητες που περιλαμβάνει· οι χορηγοί και οι καλλιτέχνες που πήραν μέρος· τα έργα που παραστάθηκαν· τα δραματικά μνημεία με τα οποία συνδέεται· οι σχετικές πηγές και βιβλιογραφικές αναφορές (βλ. πίν. 4).

Γενικά στη βάση καταχωρίζονται όλα τα **Θεάματα-Ακροάματα** που οργανώνονται στη Μακεδονία/Θράκη, δηλαδή **σκηνοί** και **θυμεικοί αγώνες, επίδειξεις, διδασκαλία ή παραστάσεις** (σύνολο: 32). Για κάθε Θέμα-Ακροάμα δηλώνεται το είδος του, το πλαίσιο ένταξής του, ο τόπος

5. Αγών Διθύραμβου
εν Μεθύνη:
Γραφική παράσταση
των ιστορικών αναφορών,
που συνοδεύεται από το
κείμενο και την κάρτα
πληρωμάτων.

και ο χρόνος τέλεσής του. Παράλληλα, σε γράφοις, κάρτες και κείμενα αναλύονται οι πληροφορίες για τα διδασκόμενα έργα, τους συντελεστές των Παραστάσεων και τους νικητές των Αγώνων (βλ. πίν. 5).

Εκτός από το δομημένο και ταξινομημένο αυτό αρχαιολογικό υλικό, ο χρήστης της βάσης έχει στη διάθεσή του ένα σύνολο **Γραμμικών Ερωτήσεων**, μέσω των οποίων μπορεί να αναζητήσει συγκεκριμένες πτυχές της θεατρικής δραστηριότητας ανά τόπο, χρόνο, πρόσωπο, κ.ο.κ. Για παράδειγμα, μπορεί να συγκεντρώσει όσους τεχνίτες έχουν την ίδια ειδικότητα, ζουν στην ίδια χρονική περίοδο, έχουν κοινή καταγωγή, συμμετέχουν στην ίδια Εορτή ή σε διαφορετικές εορταστικές εκδηλώσεις στον ίδιο τόπο, υποδύονται τον ίδιο ήρωα, ανεβάζουν έργα του ίδιου ποιητή, είναι μέλη της ίδιας συντεχνίας, κ.λπ.

Τέλος, τέσσερα ειδή **Πολυκρητικάων Ερωτήσεων** (για τους Τεχνίτες, τις Εορτές, τα Θεάματα-Ακρόαματα και τις Παραστάσεις) επιτρέπουν τη συνδυαστική αναζήτηση πληροφοριών βάσει ενός αριθμού παραμέτρων. Για παράδειγμα, αν αναζητήσουμε τις σκηνικές διδασκαλίες στη Μακεδονία/Θράκη από τον 5ο αιώνα π.Χ.

έως τον 5ο αιώνα μ.Χ., διαπιστώνουμε ότι κατά το διάστημα 420-320 π.Χ., στα χρόνια βασιλείας των Αρχελάου, Φιλίππου και Κασσάνδρου, το Δίον, η Πέλλα και οι Αιγές αναδεικνύονται σε κέντρα θεατρικής δραστηριότητας. Στη συνέχεια οι διδασκαλίες δραμάτων σταδιακά μελώνονται, και μάλιστα κατά τους πέντε πρώτους αιώνες μ.Χ. αναφέρονται ελάχιστες περιπτώσεις σκηνικής διδασκαλίας. Αυτή η μείωση μπορεί να ερμηνευθεί πιο σωστά, αν παρατηρήσει κανείς τη ραγδαία αύξηση των τεχνιτών του "παράθεατρο" στα ρωμαϊκά χρόνια, και γενικότερα αν την εντάξουμε στο σύνολο της καλλιτεχνικής ζωής του τόπου, λαμβάνοντας υπόψη και τα σωζόμενα δραματικά μνημεία, κινητά ή ακίνητα.

Η αναλυτική επεξεργασία και η συνδυαστική μελέτη των μαρτυριών που συγκεντρώνονται για την πολιτιστική δραστηριότητα στη Μακεδονία και στη Θράκη, οι πολλαπλές συγκρίσεις και οι διαφορετικοί συσχετισμοί μάς επιτρέπουν να οδηγηθούμε σε πιο ολοκληρωμένα πορίσματα για την καλλιτεχνική ζωή σε κάθε πόλη του μακεδονικού και του θρακικού βασιλείου μέσα στο πέρασμα του χρόνου. Και αυτό πιστεύουμε ότι είναι το μεγάλο προσόν

του συστήματος "ΚΛΕΙΔΙ" στο οποίο αναπτύσσεται το "Πρόγραμμα Ηλεκτρονικής Τεκμηρίωσης του Αρχαίου Θεάτρου": ότι συνεκτικά όλες τις παραμέτρους του αρχαίου ελληνικού θεάτρου, αυτού του σύνθετου και πολυδιάστατου καλλιτεχνικού φαινομένου που ήδη στα χρόνια του Αλεξάνδρου αναδείχθηκε σε σήμα του ελληνικού πολιτισμού.

A Project of Electronic Documentation of the Ancient Theater

T. Yiannou - M. Hristakou-Tolia - M. Hristophoraki

The objective of the "Project of Electronic Documentation of the Ancient Theater", carried out under the auspices of the Institute of Mediterranean Studies of the Foundation of Research and Technology, is to compile in a data base every possible information about the ancient drama as a theatrical practice and cultural activity in the broader geographical boundaries of the Greek-speaking world. The research starts from the origin of the theater in the 6th century BC Athens and terminates to the Late Antiquity and Early Byzantium, when theatrical competitions and official drama performances had ceased to be staged, especially after the prevalence of the Christian religion, but the activities of mimes, pantomimes and other forms of "paratheatr" were continuing to be performed.